

ПЕРЕДПЛАТА на „РУСЛАНА“

виносить: в Австрії:

на цілий рік . . . 24 К
на пів року . . . 12 К
на чверть року . . . 6 К
на місяць . . . 2 К

За границею:

на цілий рік: зі щоденною ви-
сылкою 7 доларів або 14 рублів;
з висилкою двічі в тиждень 6 до-
ларів або 12 рублів; з висилкою
що суботи 5 доларів або 10 руб.
Поодиноке число по 10 сотиків.

Телефон Редакції ч. 1484.

Конто почт. щадниці ч. 98.704.

РУСЛАН

християнсько-суспільний дневник.

„Виреш ми оти і душу ми виреш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо рукою ми серце і віра руска“. — З Русланових повістей М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня крім
неділь і руских свят о 5 год.
по полудні. — Редакція, адміні-
страція і експедиція „Руслана“
при ул. Хмельовського ч. 15, II
поверх. Експедиція місцева
в Агенції Соколовск г. ул. Я-
гайлонська ч. 3.

Рукописи звертає ся лише а
попередню засторогу.

Рекламації лише неопечатані
є вільні від подат. — Оповідки
звичайні приймають ся по ціні
20 с. від стрічки, а в „Надіслан-
нім“ 40 сот. Подяки і привітні
донесення по 30 сот. від стрічки

Отверте письмо

до тих панів, що задумали у нас ввести курс висшої освіти.

(Слівце від редакції).

Подаємо тут отверте письмо Нестора нашої просвітної і народної роботи, щирого і горячого народолюбця, Впр. О. Шамбеляна Кирила Селецького, з Жужля, в Сокальщині, над котрим письмом повинні би у нас основно призадумати ся наші духовні влади, наші провідники політичні, а передовсім керманичі найстаршого нашого товариства „Просвіта“. Ми не маємо найменшого сумніву, що колиб могли нині промовити покійні вже давно товариші Впр. о. Селецького, оо. Степан Качала, Йосиф Заячківський, Василь Ільницький, Юліян Лаврівський, Наталь Вахнянин і інші, що клали перші підвалини справдешній просвітній роботі серед нашого занедбаного народу, прилучили ся голосним покликом до тих острого нашого старенького патріарха. Бож справді годить ся зріло і основно застановити ся над теперішнім положенням, над сучасним настроєм серед рускої суспільності і над нашою просвітною, суспільною народною роботою.

Нам лучило ся бути свідками поши-
рених сільських і міщанських учеників першого курсу т. зв. висшої освіти у Львові, однак щиро скажемо, що не внесли ми користного враження. Загальне враження було таке, що учасники нахапавши ся усіхх ім подаваних а у великій часті для їх слабого підготовлення неприступних і незрозумілих відомостей, вийшли з тим переконанням, що они вже не „знають які розуми поїли“ і тим способом в їх головах переверне ся все до гори корінем, а они на своїх людях будуть глядіти згідно і зневажливо. Деклямації ними проголошували в роді „Революціонер“ і промови, були доказом, що они не розуміють навіть многих висловів, а лише переймають ся бундучними окликами. Отже хосен в такої „висшої освіти“ що найменше сумнівний. Ми певні, що на нас за ті погляди накинуть ся мокрим рядом, напаяють нас всятниками, ворогами просвіти і народа, однак переходом і сі напастники наші прозирять і отямлять ся, як сего ми вже дожили в справі приватних гімназій і інших приватних шкіл, закладаних поквапно, без належного обдумання. Коли ми остерегали перед такою поквапною, пятавною нас ворогами просвіти, а нині само „Діло“ накликає до отямлення, бо бачить, що така робота не обдумана і поквапно та лихо у великій часті ведена, не видає такого хісна, якого можна би сподівати ся по таких великих жертвах, які нарід складає на удержане тих шкіл, а в часті приносить навіть багато шкоди.

Маємо отже вадю, що й голос нашого сідоголового патріарха, хоч може викличе спершу вороговане всяких крайних живел, але причинить ся до обговорення сих справ в часописях і доведе до отямлення керманців нашої народної роботи і до поправки наших просвітних змагань. Всеж бо в самім народі проявляє ся невдоволене з випачення просвітних змагань. Деякі читальні замість служити просвіті, стали огнищами гри в карти, в доміно і т. п., де люди програють значні квоти і роблять довгі, тратять своє майно, деякі крамниці, замість вести до господарності, стали огнищами сільських śniadankiewiczів,

котрі вже не вдоволяють ся домашнім харчем, а заїдають ковбасу і запивають ся пивом, та марнують своє добро.

Всі ті відносини вимагають зрілої розваги і направи і тому подаємо се письмо Впр. о. К. Селецького, чей оно отверезить нашу суспільність.

З Белзкого.

В своїм часі переслали панове з „Просвіти“ запис до священників, щоби збирали жертви на уладжене курсів висшої освіти.

Спершу раді би ми знати, яким духом оживлена буде ся висша просвіта. Бо вжеж заперечити не дасть ся, що теперішня назва (sic!) просвіта розповсюднює взагалі безвіре і вражду супротив Церкви і слуг єї. Наслідки такої спаченої освіти не довго дали на себе ждати. Люди стали глухі на голос своїх наставників духовних, пиянство з кожним днем по селах змагає ся, визнації стають притіснені для всякого рода злочинців, Кульпарків майже щорічно розпросторюють, шпиталі заповнені недужими на заразливі хвороби, самоубийства на порядку деннім, молодь нагородана всякого рода мудрощами „Ділом“, „Громадским Голосом“, „Свободою“, „Русским Словом“, „Рускою Правдою“.. не вважає на острогоу свідомих людей і священників, виходить на зарібки до Прусе, звідки повертає здичіла і розпачена домів і розповсюднює межі місцевою молодіжкою крайню деморалізацію. Сказано: молодіж будучність народів! А вжеж не аби яка будучність слава, жде нас колись завдяки нашим теперішнім подвигам просвітним!

Против злого, котре мов той рак точить здоровий організм рускої суспільності, повинні всі люди доброї волі сполученими силами, особливо „Просвіта“ реагувати.

Підписаний вже на склоні днів життя свого, оден з перших членів товариства „Просвіта“, товариш праці покійних оо. Качала, Заячківського, Ільницького, Огоновського, дальше іп. Вахлянина, Лаврівського.. Всі ті мужі пошанували віру батьків своїх і безнастанно пильнували, щоби у видавництвах „Просвіти“ нічо такого не появилось ся, що могло би засадами християнської науки противити ся. По їх відході слідував у видавництвах „Просвіти“ релігійний занепад. О Боже, о безсмертності душі, о береженю правил віри Христової она строго мовчить, словом минає все, що уявляло би чоловікові его достоїнство, що змогло би підвести і убагородити его. Як довго „Просвіта“ не зривала з християнською культурою, так довго по всім закутинам краю, де єї книжки доходили, змагало ся чесне і праведне життя. Від коли дух Трильовських, Павликів, Франків вселив ся в єї видавництва, слідував повсюди великий занепад моральний і материяльний.

Підписаний був одним з перших, котрий прилучив ся до членів основателів „Діла“. За редакції пок. В. Барвіньського і Белея ушанувало оно Церкву святу і єї єрархів. Теперішне „Діло“ не то, що індиферентно відноситься ся до віри християнської, добавком ще зогиджує її і поневіряє. Ось хотів би той факт, що сповідало культ Преч. Діви Марії, котру майже два тисячі літ мир християнський славить і величає. А вжеж не пошанувало оно і єрархії церковної.

Єдина причина упадку Польщі була та, що спрофановано католицизм і зділано з него повільного слугу до переведення політичних цілей. Уже давно була би заволоділа згода

межи Русинами і Поляками, наколи би правдива, щира, не лицемерна любов Христа і Его святого закону оживляла всі міжнародні зносини тихже. Правда і справедливість, сі єдині тривалі підвалини в устрою суспільнім держав і народів, стали вельми хиткі, бо лож і обман заволоділи умами людськими. Богато безправств накопичило ся, бо люди, бажаючи ухитити за вельми просвічених, поставили мудрість свою вище мудрости Божої, стали ділами і словами наносити зневагу Тому, котрий любов Бога і ближнього положив яко основу мирного пожиття народів.

Тому, панове, дайте нам спершу наглядний доказ і запорук, що ваша висша освіта буде по Божому та по християнски уладжена, що она дійсно захоронить наш нарід від гнилі моральної, що та ваша висша освіта не поставит на рівні Христа в Буддою, а потім домагайте ся жертв від нас, тоді кожний радо свою ленту принесе, бо вжеж на таку освіту, яка у нас особливо в останніх часах по більшій часті розповсюднює ся, то і сотика шкода дати.

О. Кирило Селецький.

Самовлада в Чехах.

(X) Цісарским відручним письмом, про котре вже була згадка в нашій часописі, застановлено в Чехах самоуправу краю, а тим способом стало ся се, чого можна було сподівати ся. Дальша самоуправа стала неможливою наслідком довголітнього спору між Чехами й Німцями і задля спинення законодатної діяльності німецькою обструкцією. Тимто відручним цісарским письмом віддано дальшу управу краю адміністрації й ній комісії, зложеної з державних урядників, лише предсідник сеї комісії, граф Шенборн, був членом кр. виділу і тим самим належав до застановленої тепер найвисшої самоуправної влади краю.

Не так ждало ся, та так стало ся, можна сказати словами народної пословиці. Самоуправа найбогатшого в монархії краю, Чех, опинила ся на мертвій точці і тому годі було дальше її вести. Краєва каса вищорожнила ся, а тимчасом потреби краєві вимагали щораз більшого накладу, котрого не було чим покрити. Краєве і державне правительство намагало ся всякими способами зближити суперечні народні табори, довести до порозуміння, а тим самим до урухомлення кр. сойму, однак всі ті змагання показали ся безуспішними, а всякі резолюції, претести і депутації не змогли привернути діяльності сойму і приспорити краєви потрібних до життя і розвитку краєвих грошевих засобів. Доведено до того нарешті, що Корона покликана ся в сім історичнім патенті на обовязки володаря і видала розпорядок про утворення цісарської адміністраційної комісії для дальшої управи краєм, котрого самоуправа попала в цілковиту застою і безвихідність.

В правильних відносинах, на случай неспроможної діяльності сойму, новинен би вести дальше самоуправу краю виділ краєвий, а ухвали кр. виділу на основі попередних бюджетів, санкціоновані цісарем, давали підставу до пебирання додатків до податків. В Чехах в тім случаю поступлено инакше, не розписано по розвязаню сойму нових виборів, а замість кр. виділу установлено цісарську адміністраційну комісію. Серед партійної бо-

ротьби Німці очевидно волять мати таку комісію зложеноу в урядників, як кр. виділ, в котрім засідала чеська більшість. Однак ся комісія мимо всего не може наперед сподівати ся довіря обидвох супротивних таборів і доперва своїм урядованем може собі его здобути.

Цісарске відручне письмо, котрим установлено сю комісію, навіяне незвичайною повагою і торжественністю. Зазначено в ній, що лише наслідком незвичайної ваги обставин Корона з володарского обовязку рішила ся до сего кроку, котрий обидвом в краю поселеним народам запоручає тимчасовий характер сего розпорядку спричиненого виїмковими обставинами. Цісарске письмо поручає покликаний адміністраційній комісії дальше вести управу краю полішену автономічною властю, а побіч того вкладає на правительство обовязок з рішучим починком і з підмогою досвідних і випробованих людей взяти ся знов до національного діла помирення а таким способом витворити основи на котрих би після спромоги як найскорше покликані чинники могли знов обняти управу краю.

Цісар в згаданім письмі підчеркує з притиском, яко конституційний монарх, що се его рішуче бажане. Се отже рішучий поклик Корони приневолює до сего розпорядку, поклик до обох народів, щоби всі перепони усунули, котрі схиляють самоуправу краю.

Сей новий лад вважає отже Корона тимчасовим зарядженням позаконституційним, а вихід із сего виїмкового стану єсть лише оден: порозуміння між Чехами і Німцями. В їх руках отже спочиває доля Чех і цісарске письмо визнає їх до переведення сего діла.

Однак установлене сеї комісії урядничої для справованя самоуправи в Чехах викликало нові труднощі з оглядом на єї склад. Всі чеські сторонництва протестують проти сего розпорядка, хоч в складі комісії уважливо належно чеську народність. Всеж таки Чехи сему опирають ся рішучо, а члени кр. виділу Здярський і Адамек (сторонництва хліборобского і молодического) урядують дальше в своїх бюрах, не турбуючи ся о комісію. Се може при палкій вдачі чеського народу, похопного до демонстрацій, дати повід до поважних послідовностей.

Але й в німецькім таборі проявляє ся велике невдоволене, бо Німці глядять на се з упередженням до чеських урядників (в комісії засідає 5 чеських а 3 німецьких урядників), а також невдоволені розділом рефератів. Всі політичні і національні реферати приділено чеським урядникам, а німецьким урядникам менше важні. Можна отже сподівати ся також в німецькім таборі бучі проти того, а се відбило би ся також некористно в державній раді. Наколи би до осені не проявила ся повна предметовість комісії в поступованю, то неперечно деякі групи німецького народного союзу змінили би своє становище і союз сей міг би розпасти ся. Розділ рефератів і чинний опір згаданих двох членів чеських кр. виділу може довести до поважних труднощій котрі можуть мати грізніші послідовности, як резолюції і протести.

Тимто в обидвох народних таборах опінують положене в Чехах некористно. Чехи звертають тепер всі свої змагання на організацію проти комісії і се займе їм ціле літо. Для того поки що здержують они галасливі демонстрації, а підготовлюють громадні віча

з великими уличними походами. Німці поки що приглядають до діяльності комісії, а в серпні і вересні будуть скликувати довірочні збори, щоб порадити їй що до становища супроти правління і Чехів. Головним предметом нарад буде очевидно становище сторонництва що до переговорів угодних, бо правління наміряє скликати до Відня угодні наради в другій половині вересня. До того часу Чехи й Німці будуть могли вже до певної міри оцінити діяльність комісії і виробити собі погляд що до становища супроти нового положення в Чехах.

Насуває ся отже питання, як приймуть в обох таборах запитання на нові наради мирові. Дотеперішні відзиви в сій справі не кінчає відраді.

Чеські радикали вже тепер звивають, щоб не обсилати сих нових нарад урядових. Вираді не кінчає потребує так стати ся, але се знаменне для настрою. Німці, крім Шенеріанців, хотять обіслати угодні наради, але не обіцяють собі по них успіху. Навіть такий поважний і умірений політик, як Бернрайтер висловив ся на нараді німецьких провідників в Празі, що з оглядом на становище Чехів переговори остануть безуспішними. Сего можна вже задля того сподівати ся, бо після переговорів слідували би вибори, а компроміси перед виборами не є користні, бо кожний табір хоче показати своє непримирене становище перед виборами. Може се й на руку правительству, бо коли вичерпають ся всі конституційні змагання, тоді вишкочні розпорядки будуть конечними. Але може й справи поліпшити ся, може народне сумління відозве ся і скрипить відвагу переговорників до угоди. Така угода була би тривка, бо за твердили би її нові вибори переведені серед народнього настрою. Може побідить на останку розум радикальну агітацію серед грізних небезпек, а се покаже недалека будучина.

Просимо домагати ся „Руслана“ по всіх реставраціях, каварнях, торговлях і привіднувати нам нових передплатників в кругах своїх знайомих.

Наука української мови в польських гімназіях.

Треба ударити ся в груди і признати ся. Не мій заголовок і не я розпочинаю розправу на сю тему.

Оден зі старших віком учитель укр.-руського язика проф. гімн. Іван Франчук вивів ся кучу справу на стовпцях „Діла“ (четвер 24. липця 1913.) і обговорив, хоть може за побіжно і односторонно, але що не кожний читає „Діло“, а що й міродатні чинники числять ся з „Русланом“, хоч і я в тій самій справі голос забрати і доповісти про що професор Франчук не згадав.

Годі згодити ся на се, щоб такі всюди там, де Поляки панують, українська мова була нехтована, чи в старостві, чи в суді, чи навіть і в гімназіях!

Годі, рішучо годі, так на вістрях мечі класти і з надто шовіністичною закраскою задивляти на сю справу. Коли би так справді було, дописам і наріканням не було би кінця, а наші часописи були би приневолені в десятеро збільшити! Тим більше можна би се сказати про польські гімназії, де значіне і повага української мови передовсім і в засаді залежить від учителя сего предмету!

Що стан української мови, яко згідно обов'язкової єсть аномалією і се не зрівнує її з іншими предметами, на се вповні годжу ся і се рішучо повинно бути усунене. Чому наука рідної мови не має бути для руских дітей обов'язковою, не може мені вийти з голови і я сему вельми дивую ся. Інша річ з Поляками, чи там в жадах!

Так як нічого мене не обходить, чи котрий там з учеників іншої народности учить ся французької, чи англійської мови, чи ні, так само байдужно мені, чи чують оні інтерес до української мови, чи ні, і чи она є для них згідно обов'язковою — чи надобов'язковою!

А коли так поставимо справу, питання української мови там, де уже є системізовані сталі посади, — значить ся там — де є достаточне число Русинів, — могло би бути розв'язане.

Вистарчило би, щоб лише наші послі постарали ся о відповідний обійчик чи розпорядок, що в польських гімназіях, — де стала посада української мови системізована, наука тої мови для Русинів, чи згідно, що би не було падухити, для учеників гр.-катол. обряду була обов'язковою, і аномалія була би усунена!

Справа обов'язковости української мови для рускої молодіж як в Галичині, так і на Буковині, се надто важна справа не лише для нас, не лише для краю, але і для держави!

Не будь сеї для нас аномалії, вскорі у нас справа москвофільства перестала би єствувати, а тим самим і число москвофільських в австрійській державі рішучо зменшило би ся!

І або ми в австрійській провінції, вірні своїй Династії і хочемо при ній лишити ся, або туманом себе самих і як Поляки так і Русини хочемо утонуті в московським морі!

Думаю, що лише перше маємо до вибору. І тому годі нам не докладати всіх зусиль, щоб нашу молодіж лише гарно, добре, чесно виховати на корисних синів Церкви і народу, горожан краю і держави!

А нічим так вплинути не можна, як наукою своєї рідної мови, а до нікого так руска дитина з довіром не віднесе ся, як до учителя рускої мови!

І в тім саме сук і в тім саме провідна гадка, якої шкільні влади повинні придержувати ся!

Мають ученики рускої народности виховати ся на добрих синів Церкви, народу і держави — не повинні влади шкільні допустити до сего, щоб впливи деправуючі молодіж були не лише за мурами шкільними, але й в самій школі!

Тому українська мова повинна бути по польських гімназіях для Русинів обов'язковою!

Тому учителями по галицьких гімназіях повинні бути не лише Поляки, але й Українці!

Та не на тім кінець, повторю за професором Франчуком, справді справедлива его увага: але і як уділяє ся сеї мови і хто її учить!

Бо треба тут признати, що й в нинішній часі, коли учитель „на місця“, повний такту, сумлінний, палкий, щиро віддає ся школі і науці, наука ся і при зглядно-обов'язковім стані може поважно відбувати ся, всі Русини будуть ходити і повага її буде в гімназіях задержана!

Про характеристику оцінку чув я кілька років тому навад від Ви. радника д-ра Майхровича, що наука української мови саме в тім часі стояла вище в одній з провінційних польських гімназій, як в одній з українських гімназій. То само повторили і ученики, котрі перенесли ся з тамтої до сеї! І наколи обстаю рішучо за обов'язковистію, то се для поваги перед дитвором — молодіжню, для певнішої і сильнішої екзекуції над нею, для побільшення числа годин науки в 2 на 3, для усунення яких небудь надужать, як зі сторони „світа“, так і в самих „мурах“!

Але так, чи сак, учитель повинен бути такий, як в горі згадано!

Ніяке становище не є для нас так важне, як становище учителя української мови по польських гімназіях!

Так а не иначе!

До польських гімназій треба вислати перлини наших педагогів.

Они там не звидіють!

Они там не змарнують ся!

Они радше там виратують ті десятки чи декуди сотки молодіж, які без них може для нас затратили ся!

І горе такій гімназії, де наша молодіж попаде під руки слабосильного, який „всім“ міг би бути лиш не педагогом.

Горе, коли він справді, як професор Франчук зазначає, обмежає ся наукою: „читай дальше“!

Горе, коли алегковажить собі все, що обходить школу... коли стане „забуватись“, на годину не прийде, коли він сам призначає ученика до сего, що з „години“ можна втекти і ему нічо за то не буде, що українське можна знехувати і ему за се нічого не буде, що вільно бавати ся на годині, бити ся, брощи, нічого ся не учить, а дістане „дуже добре“!

В такій гімназії повага предмету му-

сить упасти, в такій гімназії самі ученики Українці свідоміші опадуть на душі і стануть до „науки“ своєї мови і літератури відноситись з недовіром!

А коли до того такий учитель і що до своєї власної особи буде невідповідний, то й всі товариші-Поляки учителі відсунуть ся від него, а его предмет спаде справді до нуля.

Вкінці „найбільше лихо“, се час, в котрім відбуває ся наука української мови!

Щоб саме се було „найбільшим лихом“ для української мови — рішучо не можу з професором Франчуком згодити ся.

„Найбільшим лихом“, се раз повторю, може бути лиш одно: **лихий учитель!**

А що до часу, що українську мову учить ся від 12—1 і від 1 2, се так природно, як природно було би й се, щоб польську мову вчили в тих самих годинах там, де не всі на сю науку учаються, або як й грецьку мову відсують в III-й і IV-й класі на послідні години також саме тому, що не всі на ню ходять. Чи упосліджуємо через се мову? Та й чи історія рідного краю тим упосліджена, що наука її відбуває ся також від першої до другої? Про Поляків не можемо сказати, що би своєї історії не любили і не шанували, а все якось так водить ся, що наука її від першої до другої. І коли я не за тим, щоб передмети, які не всіх обов'язують, були в середині, то з того згляду, що се непедагогічно. Проча часть учеників рішучо не йде до дому. Волочить ся по місті, деморалізує ся. Бачимо се найлучше на жадах, котрі підчас реалії виходять!

Інша річ, коли маємо говорити про перетяжене учеників — хоті як я ходив до школи, учив нас теперішній директор др. Савицький від 1—2. фізики! Але коли тепер слабше покоління і не може від 8 до 2, зглядно в літі від 7 до 1. вчити ся, можна би в тих гімназіях, де була би українська мова обов'язковою, порадити собі так, як уже одна гімназія спробувала! З кожної години урвати десяту хвилю. Тоді всі години мали би по 40 минут, а на українську мову лишило би ся також по 40 минут, а учитель української мови міг би тоді також лиш до першої учити!

Лиш коби справді учити і коби справді опікувати ся тою молодіжню у чужих гімназіях.

Бо коли так ся річ не має і ті вислані українські піонери своєму покликанию і званню спроневерюють ся, то причиняють ся найбільше до нехтовання своєї мови і всего, що дотикає України і, що скажу словами нашого генія:

„Гірше Ляха... єї розпинають!“

В Кривині, 26. липця 1913.

Роман Ковалів.

Огляд часописів.

(Занепад культури на селі).

В київській „Раді“ появило ся недавно кілька статей, в яких автори обговорювали сучасне село на Україні. В сій справі забрав голос також гр. Михайло Тишкевич і напечатав в тій часописі статтю п. з. „В справі занепаду культури на селі“. Редакція „Ради“ заосмотріла сю статтю (лист) отсею заміткою: „Хоч част гр. Михайла Тишкевича дає тільки часткову відповідь на питання, поставлені в статті Д. П. Христюка (ч. 155 „Ради“) та осв'єтлені в статті О. Верходуба (ч. 159), але редакція містить его, вважаючи думки і погляди автора характерними для певних кругів українського громадянства“.

Стаття гр. М. Тишкевича звучить:

„В ч. 155 „Ради“ я знаходжу цікаву статтю — „Дещо про сучасне українське село“, котра звертає увагу нашу на сумне явище занепаду рідної культури на селі: на очах гине мова, пісня та звичай народні. Справедливо почасти каже автор: „Всю вини за се руйнуване села трохи чи не всі складають на місто, на вплив городської культури“.

Але сей погляд не є вичерпуючим, треба до сего прилучити ще і загальний економічний розвиток села та національне становлення українського народу. Я позволю собі додати, що причину сего я бачу теж в самій натурі, у самім характері нашім, національнім, пасивності і малій відпорності его. На се дає нам багато примірів наша історія, ті всі покоління панів та селян, котрі теж легко міняли в XVII. ст. мову і звичай, та віру навіть так

самеяк і козацька старшина не так давно відцуралась своєї національності, а нападки її, саме теж як і нападки наших князів в Галичині, протестують і тепер проти українського „сепаратизму“ — все одно, чи відносно до Польщі чи до Росії“. Кого тут більш винувати за те, — не знаю, але не селян у кожному разі. Пригадаймо собі, що ще візантійські письменники писали про ту характерну рису наших предків... і постараймо ся її знищити насамперед поміж нами інтелігентами.

Наш народ, наш селянин, такий чутливий, так легко переймає добро, як і зло від нас, що він піде туди, де ми єму дорогу покажемо.

Але сего не треба робити іншим способом, як своїм власним приміром. Селянин наш не довіряє панові і в сему я его дуже винувати не буду. До сего я додаю, що він в натурі своїй гордий, він „аристократ“, — все, що „панське“ має для него якусь поважність... Як „пан“ буде его навчати, що він має своєю мовою говорити, а сам з сего, або з другим панам буде говорити іншою, — то вже лише, щоб нічого не казав. Українська мова для селянина для того може не дорога, що вона — „музицька“. Сей погляд перемінити можемо і се важне діло цілком в наших руках. Тут ніхто нам не перешкодить, ніхто нам сего заборонити не може.

Як був я у Львові, прикро мене вразило те, що я на стації побачив тільки польський та німецький напис Lwów—Lemberg... (тепер є й українські написи—Ред. Русл.) питаюсь за українську газету — нема; окрім польських часописів є „Новое Время“ і „Річ“, нарешті, неохоче газетчик подає мені старе число „Діла“. Тим часом „трегер“ мій, котрий до сеї пори говорив по польски, звертає ся до мене так радісно, що сего не забуду ніколи, і говорять вже по українському, але так чисто, як не чуємо ніколи у Києві.

Чия тут заслуга, що сей чоловік в таких обставинах не забув своєї мови? Насамперед се є заслуга галицької інтелігенції, котра его не тільки навчає, але сама єму приклад дає. Вся она тепер, окрім рідних прихильників гр. Бобринського, загально уживає української мови, хоча іще недавно говорила тільки по польски.

Нехай у кожному селі знайдеть ся хоч оден інтелігент, котрий не постидить ся рідної мови, і мова ся не пропаде.

Театральні вистави, я думаю, не мають такого значіння. Народ дивив ся часто на них, як на глузіване з него.

Так саме і дивить ся він недовірливо до української одіж, котру пани деколи надівають.

І справді, таке одягане не повинно бути маскараром. Нехай ся одяг буде нормальною і практичною, напр. свитка біла господарства, як тирольська одяг носить ся в цілій Австрії і Німеччині. Нехай се буде парадний одяг до шлюбу, чи підчас якої важної церемонії як Поляки та Угорці носять своєї національні, дуже гарні костюми, але нехай се віколи не буде кумедянство, жарт.

Концерти, де народ міг би почути свою пісню співану так, як се повинно бути, мені здаєть ся ліпше можуть мати силу, як вистави театральні, хіба, що сї послідні будуть дуже поважні та величні. Ліпше селянинові почути переклад в Шілера чи Есхила, як дивити ся на „Деніщика Шельменка“ та усяких Стецьків...

Нехай селянин себе побачить в панах, нехай побачить свою старовину, звичай, мову, одяг, у них пошановану, то не будемо журитись занепадом рідної культури на селі і в цілій нашій країні.

Політичний огляд.

Австро-Угорщина

Скликане державної ради. З Відня доносять, що скликане палати послів на осісну сесію має наступити в першій половині жовтня. На тій сесії приступить парламент передовсім до вибору делегацій, а опісля значне ся подрібна дискусія над фінансовими передлогами, над бюджетом, зглядно бюджетовою провізориєю, а вкінці приступить імовірно палата до нарад над підвищенням контингента новобранців. Скликане державної ради є в значній мірі зависиме від соймів, а головнн від галицького сойма.

Українсько-польські переговори У Відені.

сих поінформованих кругах говорять, що дня 20. серпня зачнуть ся у Відні переговори в справі виборчої реформи до галицького сойму. Вперед відбудуть ся неурядові конференції, за якими заявлено ся много польських політиків, бо сего рода виміна думок улекшить значно досягнене порозуміння. З польської сторони зазначають дальше, що вперед має наступити порозумінне межі польськими сторонами. Є також надія, що се порозумінне удасть ся досягнути і удержати єдність в польським колі. Віденські конференції будуть відтак перенесені до Львова, де їх характер буде вже урядовий. Коли би однак ці конференції були безцільні, тоді правительство виступить з компромісовим начерком. Взагалі правительство буде старати ся всіма силами, щоби уможливити осягнену парламентарну сесію.

Новий курс в Хорватії? Правительственный комісар Хорватії, Скерлеч, задумує перевести наради з провідниками сторонництва, в цілі привернення нормальних відносин в Хорватії. В тій цілі запросив на нині Мілю Старчевича. На его просьбу підписав Старчевич, що програма его сторонництва не дозволяє ему відбудувати конференції з королівським комісарем, але додав, що его сторонництвом не буде робити комісареві ніяких труднощій, коли він буде стремити до привернення конституційних відносин в краю.

Скерлеч поручив радникови банату Фодрови теку внутрішніх справ в хорватімі правительстві.

Нова війна на Балкані.

Мирова конференція в Букарешті.

Вже вчера ми довели, що першим ділом букарештеньської мирової конференції було заключенне п'ятиденного розему. Перший мав згодити ся на пропозицію президента конференції Майореска грецький мін.-предсідник і відпоручник Веніцелос. Вказав він на се, що трудно є на однім місці радити про мир, а на другім проливати кров. Тож головню на его внесок порішено п'ятиденний розем. Виряді Румунія висловила бажане, щоби розем тривав так довго, як довго будуть тривати переговори, але й п'ятиденний розем — супроти звісної взаємної жорстокости і ненависти між балканськими державами треба уважати як додатну прояву. Щоби дати Греції і Сербії запоруку, що не має наміру переривати розему, поставила Болгарія пропозицію, щоби нагляд над роземом поручено румунським офіцерам. Однак відпоручники інших держав відкинули сю пропозицію, заявляючи, що так страшного недовіря до Болгарії не треба їм приписувати.

Румунська агенція доносить: Друге засідане мирової конференції розпочато вчера о 4 год. по полудні. Перед тим відбула ся між болгарськими і румунськими відпоручниками довірочна конференція, на якій обговорювано справу будучої румунсько-болгарської границі і визначено єї лінію на мапі. На вчорашнім засіданні відчитано найперше протокол з оновішеного засідання. Всі відпоручники підписали его. Оісля предсідник Майореску пропонував, щоби члени конференції всі спірні справи поділили на часті і обговорили їх найперше на спільних довірочних засіданнях, а оісля по осягненню порозуміння, приходили на засідання конференції із приготовленими вже справами. На сю пропозицію відпоручники згодились. Вечером були болгарські відпоручники у румунського міністра заграничних справ, де в румунськими відпоручниками обговорювали справу полагоди непорозуміння між Болгарією і Румунією і усталення нової границі. Нині перед полуднем відбудуть болгарські відпоручники конференцію з відпоручниками союзних держав (Сербії, Греції і Чорногорії). О год. 4 по полудні відбуде ся засідане мирової конференції. Час єї тривання залежить від числа справ, які будуть приготовані до наради.

Вчера вечером відбули ся наради Тончева з Веніцелосом і Тончева з Пашичом. Болгари поставили пропозицію, щоби румунські офіцери одержали право нагляду над додержаннем умовин розему, однак сю пропозицію відкинуто. Тончев і Веніцелос обговорювали справу міста Кавалі. Веніцелос із стратегічних і династичних (!) зглядів домагав ся припинення сего міста до Греції, а Болгарія з оглядом на балканську рівновагу домагав ся припинення его Болгарії.

Засідання конференції будуть відбуватися по полудні, а передполудневі години будуть призначені до відокремленої наради відпоручників. Щоденно будуть видавані звіти про конференцію минулої днини. Можна додати, що особливі труднощі є до побороення у відмежованню Греції від Болгарії.

„Südsl. Korr.“ доносить з Букарешту: Належить надіятись, що австрійські і російські впливи достаточню заважуватимуть в Букарешті, щоби запобігти надмірним домаганням сеї або тої з воюючих держав. До справ, які можуть зробити великі труднощі належить передовсім справа Відина, якої розв'язку хотів Пашич піддати розглядові букарештеньської конференції, мимо того, що в Сербії дуже добре знають, що ні Австрія ні Росія не згодились би ся на ніякі зміни в стані посідання в сім окрузі. Як дивить ся впрочім Румунія на сю справу, доказує єї заява, що на случай вмаширования сербського війська до Відина, мусіла би і она приступити до овладі сеї кріпости.

Туреччина не подає ся.

„N. fr. Presse“ доносить з Берліна, що Туреччина переслала великодержавам ноту, в якій заявляє, що уступлене Турків в Адрианополя викликало би упадок молодотурецького правительства і анархію в Туреччині. Великодержави мали прийняти сю ноту до відома, однак не углядали бажань Туреччини. Справа Адрианополя має бути управилена всіма великодержавами. Покищо не видно нахилу до примусового управилення сеї справи.

„Daily Mail“ доносить з Царгорода, що російські приготування в цілі блокади турецьких портів а також вмаширования до Арменії вже покінчені. Вість про демонстрацію російської флотії викликала в Царгороді обеспокоєнне. Військові власті заявили товариствам мореплавств, що від четверга зборонений є переїзд через Босфор. Сей крок оправдують тим, що в Дарданелях відбувають ся вправи в острім стріляю. Однак властивою причиною сего є страх перед несподіваним приїздом російської флотії, проти чого хоче Туреччина боронити ся заложением мін.

„Berl. Tagblt.“ оголошує розпит з якимсь ліберальним румунським політиком, в яким сей політик заявляє, що Румунія буде домагати ся при ліквідації європейської Туреччини відступлення єї округів, в яких мешкають Румуні, прим. в долині Тімоку і в відинським окрузі. Поза сьм не має Румунія ніякого інтересу, щоби ослаблювати європейську Туреччину.

І Греція не помагає Туреччині.

Атенська агенція рішучо заперечує донесенне часописей, немов би між Грецією і Туреччиною вели ся переговори о заключенне обіза. Переговори, які ведуть ся між сими двома державами, відносять ся до навазаня на ново дипломатичних зносин.

Останні битви.

Болгарські вістки такє говорять: Вчера на цілім болгарско-сербським чолі панував мир. Греки пробували знова наступати на наші становища на горах Занога, Болстепе і Мале, але наше військо відперло їх. Оісля перейшли наші до зацінної борби і заняли горішній беріг Брегалниці. В сей спосіб удало ся нам (себто Болгарам) вбити клин між сербським і грецьким військом. На крайнім лівім крилі болгарським в долині Места зневолено Греків до відвороту. Полипили они велику часть трену і багато поживи. Ціла долина Радля свободна є від грецького війська.

Болгарське посольство у Відні одержало вчера таку депешу: Наше військо заняло вчора долину Пачева разом з доохрестними горами, перериваючи в сей спосіб сполуку між сербським і грецьким військом на лівім крилі. Наше військо заняло дальше Мехомію і Таніско, через що перервано сполуку з долиною ріки Мести. При тій нагоді Болгари здобули багато середників поживи і амуніції. Наслідком овладі Пачева і Таніска положене є сербського війська є критичне.

Знова сербська агенція оголошує такі свої успіхи з околиці Відня. На лівій Відині наше військо находит ся о 2 кілометри від міста і заняло село Новосело біля Відня. Болгари припустили три напади на наше правє крило, але їх відперто; при чім понесли великі втрати.

Ще що иншого доносить атенська агенція: Урядово доносять про дві нові побіди Греків. Під Джумая побито Болгар, заким они могли одержати поміч. Хоч Болгари понесли

під Джумая катастрофальний (?) погром, мимо се зібравши ся ще раз, пішли приступом на оба грецькі крила, щоби відплатити ся за погром. Однак їх побито і прогнано. Греки заняли Печово, Вукотіц, Каріду. Крім того дві грецькі дивізії посувшись ся в напрямі гір Вляшіна, прогнали ворога з его становища, занятого на горі Гассан паша 1474 м. високої і на горі Леска 1419 м. Ворог хотів напасти на правє грецьке крило в напрямі Печово, але его відперли.

Воєнні гекатомби!

З Солуня доносять до Берліна, що в останній битві під Джумая вилло 10.000 Греків, а 2 рази стільки Болгар.

Холера в Сербії.

Після сербських урядових вістей шалів холера в околиці Куманово в страшний спосіб, забираючи денно сотки жертв. Між тим, коли в полудневі Сербії холера дальше поширює ся, устає она в північній Сербії так, що в Білгороді було лише кілька случаїв холери.

Не диво проте, що вість про п'ятиденний розем викликала в цілій Сербії радість.

Просимо відновити передплату.

НОВИНКИ.

— Календар. В суботу: руско-кат.: Ілій пр.; римо-кат.: Альфонса. — В неділю: руско-кат.: Семена; римо-кат.: Зв. св. Стеф.

— Погіршенє в стані здоров'я Св. Отця. З ватиканських кругів доносять, що стан здоров'я Св. Отця значно погіршив ся. Св. Отець неаджує на склерозу бючок. В наслідок недуги обмежено послухав.

— На Лемнівщині не гаразд чувати. Ось що пише нам звітам молодий св'ященник: Люди увійшли би, але шалена агітація новосюдо поширяє ся за православем. Св'ященники майже виключно самі „руські“ і не тільки що не протиділяють, але многи ширять отверто православє. В нашій селі окликали св'ященники віче, лиш їм самим не випадало ставити резолюції в обороні „напой угнетеної православної вѣры“, тому самі не явили ся, а вислали таких людців, що вже попереходили на православє, і там на вічу плели они неімовірні річі на католицьку Церкву і на наш Єпископат. Мені в початку дали голос а відтак особливо при резолюціях говорити мені оборонено. При голосованню над резолюцією: „Протестуємо против того, щоби наших людей за се саджано по тюрмах“, коли я кликнув „ні“, всьо накинуло ся на мене і голосу не дали. Словом, річі нечувані ту діють ся! Се сумне, вельми сумне! — Справами сими, їх розслідуєм і зарадою повинна би щільно заняти ся перемиська консисторія.

— В бразилійській Укрині. Отець колонії потребують св'ященників: велика колонія Esperanda 2-ох, Itapara-Iraty 1-ро, Vera-Guarany-Jangada (чит. Ж) з околицею по одному, околиці коло Куритиби одного, Itazema ще другого, М. Малет і Прудентополіс потребують ще 3-го помічника.

— Задержанне переселенців в Краківі. На краківським зєднаннім двірці поліція придержала оноді гурт переселенців в числі 60 осіб, які їхали в Черновець до Америки. Переселенців віз переселенчий агент з бюро Сірецького в Чернівцях, Ізаак Руф. В наслідок телеграмів в Черновець, що переселенці ідуть до Америки за підобреними паспортами, краківська поліція перевела у всіх трусеницю, однак пересвідчила ся, що їх паспорта є законні, а за те ствердила, що близько половина є переселенців, бо 27 осіб, є молодцями, які мають ставити ся в 1914. р. до військової бранки. Межі ними були Поляки, Русини і Румуні. Їх завернено домія, а прочим дозволено дальше їхати.

— Жиди — козаками. В першій департаменті рос. сенату, як доносить „Рада“ будуть розглядати питання про се — чи можуть жиди бути козаками. Ся справа виникла ще в 1909. році після смерті козака Ново-Миколаївської станиці Йосипова, жидівської віри. Після розсліду виявило ся, що Йосипов поселив ся в станиці ще в 1854. році і мав надільну зе-

млю, як і всі козаки. Тепер обласне правління та військовий отаман старають ся у міністерстві внутрішніх справ, щоби нащадків Йосипових виключити з козацького стану, бо се перечить традиціям донського війська і, крім того, жиди Йосипові та їх покоління внесуть в козацьку общину „вповні нетерпиме і чуже козацтву жидівське живло, яке може принести велику шкоду козакам“. Міністер справедливости теж висловив ся проти Йосипових, а воєнна рада, розглянувши се питання, ухвалила, що поселене Йосипових і користуванє землею, яка належить козацькому війську, неправильні, і висловила ся не тільки за виселенем Йосипових з станиці, а й за те, щоби відібрати від них землю, не силачуючи.

— Справа Бендасюна. В справі арештованого перед кількома місяцями секретаря „общ. им. М. Качковского“ Ю. Бендасюна наступив зворот о стільки, що відступлено від обжалованя его о шпигунство, зате веде ся дальше слідство що до заміту державної зради.

— Російські літаки над Галичиною. Вночі з 26. на 27. липця бачено в Нагірцях малих, каменецького повіта, 2 сильно освічені літаки, які з північно-східної сторони, себто від Бродів летіли в напрямі Львова. Вночі з понеділка на вівторок с. є 28. липця с. р. знова бачено літак. Цікаве, що Росія робить маневри з літаками над північною Галичиною.

— Єврей запмагає москвофілія. В „Прикарпатській Русі“ читаємо, що на русофільську бурсу в Бродях дав др. П. Ашкенази (посол до сойму, співвласник „Wiek-y Now-ego“) 200 К. Звідки єї ониматиї покла д-ра Т. Ашкеназового до москвофілія, годі зміркувати.

— Великий град впав оноді в Саркатель в полудні. Тиролі і знищив зовсім виниці і городи, та наробив шкоди на мільон корон. Промір градного зерна мав вносити 3 центим., а в однім місці найдено градове зерно, яке важило кілограм!

— Отруєнє грибами. В селі Фельве-Шент-Мартон, на Угорщині, вали ся чотири родини отруєних грибів, в наслідок чого померло вже 9 осіб, а 13 боре ся зі смертю.

— Жертва похиби. З Перемишля доносять про ось який випадок, який лущив ся оноді в Медиці Петро Худьо, селянин, вернувши оноді ввечером з роботи домія, напив ся через похибку з фляшки, яка стояла на полиці, намість горівки, карболової кислоти. Воєна лікарська поміч була безцільна. Худьо помер небажком серед страшних мук.

— Начайна смерть на сцені. В театрі в Дебрічині лучив ся оноді страшний випадок. В одноактній малі там виступити гостинно артисти Фаркас і его жінка, кабаретова співачка, Маргарета. По виході на сцену, коли Маргарета висказала ледви кілька слів, упала мертва. Причиною смерті був серцевий удар.

— Жертва телефону. Прибита 6. липця с. р. громом телефоністка Степанійкової стації Є. Г. Шульгина обжевилла. Поки що она перебуває у потапівській земській лікарні, канівського повіту, а звідтіля її мають скоро відвезти до Києва у Кирилівську лікарню. Д. Шульгина, 17-літня дівчина, недавно склала іспит на учительку і вже одержить місце учительки, обняла було місце телефоністки.

— Телеграф Петербург-Відень. На домаганє Петербурга отворено безпосереднє телеграфічне полученє межі Петербургом а Віднем. Австрійський головний заряд почт і телеграфів протинив ся вперед сему полученню, зв'язуючи ся, що на так далеку віддаль не буде телеграф ділати правильно. Однак коли проба повела ся, готувать тепер головний заряд почт і телеграфів в Петербурзі начерк безпосереднього телеграфічного полученя більших російських міст з Віднем, щоби в сей спосіб освободити Вільно і Варшаву від переходових телеграм.

— Переписна Редакції. Авторами розвідки: Причини літер. напрямів: Дожидаємо кінця рукопису, а тоді можемо зачати печатанє.

— Пам'ятник для першого чоловіка. Жон П. Бради в Бальтіморє постановив виставити пам'ятник першому чоловікови світа. В 1900. р. положено перший угольний камінь під пам'ятник Адама. Тепер покінчено вже коло него праці. Після давнишка „Strand Magazine“ виглядає сей особливий і одиникий на світі пам'ятник ось як: Основу его творить двозвжова скала, яка в горі сходить ся. Она не є зовсім отесана. На вершці скали поставлено бронзовий трикутник, звернений вершником до сходу. На чільній стороні пам'ятника находит ся напис: На спомин Адама, першого чолові-

ка". В середині скали, на якій знаходиться сей трикутник, міститься напис: „Sic transit gloria mundi". Сей пам'ятник стоїть в парку Гузе на передмісті Балтімор, де мешкає і його фундатор Бради.

— **Смертельний випадок на ловах** З Добромиля доносять про ось який випадок, який ливався під час ловів на дикі в лісі в Ліщинах, тамошнього повіта. Коли ловці прибули на збірне місце і розходилися на свої становища, оден з молодих лісових практикантів так необережно обходився з оружем, що ручниця вистрілила, а куля влучила лісничого Лянга в голову, при чім положила його трупом на місці. Убитий полишив четверо дітей.

— **Новий лік проти тифа.** Паризький тижневик „L'illustration" містить заїмаву статтю про примінене недавно в французькій армії ліка проти тифа, який становить лікарське відкрите професорів Шантемесе і Віндента. Се викриве викликає сенсацію не лише в паризькій академії наук, але загалом в лікарських сферах. Винайдений лік видає в практичній ужитку найліпші висліді. Після статистики умерав у Франції річно на тиф коло 5.000 людей. Найбільший процент в тім числі становлять жовіри заграничної легії, серед яких ся недуга забиває найбільше жертв. Доволі згадати, що в 1912. р. ванедужало на тиф вгальжирській і тунській легії понад 10.000 жовірів. Ся недуга займала вже від много літ французьких учених лікарів. Робили найрізноманітніші проби, але щойно тепер осягнули они дійсно, як здає ся, добрий середник на побороване сеї пошести. Сей лік опирає ся на методи Пастора і дослідах многих учених, які тривають від 1857. р.

— **Подорож до мило.** Австрійські продуценти мила підвищили его ціну о 4 К на 100 клг. Сю підвижку оправдують зростом цін всіх товців, в яких виробляють мило.

— **Найшиї тіло по чотирох роках** В Татрах, по угорській стороні, недалеко Морского Ока, найдено тіло мужчини. Доходження ствердили, що се є тіло д-ра Байса з Вроцлава, який заблудив в Татрах підчас Зелених свят 1909. р., впав в пропасть і згивув. А що впав в глибокий сніг, тому не можна було тоді відшукати его тіла. При тілі найдено золотий годинник, 20 К і 30 марок в сріблі, а в пуляресі кільканайцять вже збутіх баннотів. Найдено тіло перевезено до Фельзегара, а про віднайдене повідомлено прускі власти.

— **Також свідоцтво зрілости** Япанський подорожний Реносуке Юісава описує в „Zeit und Bild" остров Формозу і обичаї его воєнничих мешканців, при чім розказує, в який спосіб молодий хлопець може прилюдно одержати право до титулу мужчини. Молоді люди можуть там щойно тоді бути зрілими, коли привесуть до родинного села голову Япанця, Китаця, або також „ворога" з одного з сусідніх сіл. Коли який молодий чоловік зголосить ся до сего іспиту, ціле село виводить его до граничних стовпів і заосмотрює его в поживу на два-три дні. В сей спосіб іде мо лодик на засідку. Коли ему приснять ся що першої ночі, вертає зараз, бо мешканці Формозу дуже вірять в сні і уважають їх за оберегаючи голоси їх предків. Коли однак молодця не затревожить ніякий лихий сон, тоді жде він на першого лучшего подорожнього, убиває его в правую своїх покійних предків, відтинає жертві голову і несе єї до села; недалеко родинного села співає побідну пісню, а всі мешканці вибігають проти него і справляють бенкет, підчас якого побідник одержує „свідоцтво зрілости", яке татують ему на чолі. З сею хвилиною уважають его вже „зрілою людиною" і від тоді може він вже брати участь в „законодатних" працях ради.

— **Убийчі спени.** З Нового Йорка доносять про страшні спени, які були недавно в західних і середних Зєдинених Державах. В Чикаго померло в наслідок сонічного удару 20 осіб, а в Новім Йорку 4 особи. Також з кількох інших місцевин доносять про випадки смерті з причини сонічного удару.

Оповідки.

— **Надача парохії.** Намісництво надало о. Мик. Булі, гр.-катол. пароху в Дєвєрніку, гр. катол. парохію цїс. над. в Мєлїку.

— **З залізниць.** В „Газеті львівській" і „Часописі технічній" оголошує ц. к. Дирекція залізниць держ. у Львові офертову розправу

на продаж залізної конструкції мостової в км. 25.808 шляху Хирів Стрий.

Оферти належить вносити найдалше до 30. серпня 1913. до 12-ої години в полудне.

Наука, умілість і письменство.

— **З життя і знаня.** В Полтаві вийшло 2. ч. вістника гігієни, медицини і природознавства „Зж і зн.". Зміст такий: Товариства оздоровлення і відродження. З промови Г. А. Коваленка про чергову культурну роботу медичинського персоналу. Л. Пастер — Житєписна замітка. Перший губернський фельдшерско-акушерський візд у Полтаві. Зоряна ніч — Астромічна розмова. Поради — Зуби. Народні звичаї. — Криниця. Чудне свято. Скільки хто живе. Бібліографія. Запитаня і відповіди. Короткі поради.

— **„Рідний край".** Вийшло 3. ч. за 1913. р. журналу „Рідний Край". Зміст такий: Нещасна країна. Билинко осіння — вірш Тарноградського. „Сповідь" — вірші Кочубєвни. Закам'янка — оповідане з волинського жатя, Михайла Гоголя, Полтавський вечір в пам'ять Т. Шевченка. Останки давньої фортеці. Українське слово й мистецтво. Музичні новини. — Малюнки: Старий гуцул малюнок В. Розвадовського. Різьблена дерев'яна „таріль", роботи гуцульського майстра Шкрибляка. Українські килими і українські мистецькі меблі. Нарис валів фортеці.

Телеграми

з дня 1. серпня.

Відень. Міністерський кабінет затвердив предлоги нам. д-ра Коритовського що до запомоги для потерпілих при повенях в Галичині. Правительство дало намісникови до розпоряджості на ту ціль 800.000 К (разом від 1. січня с. р. доси 2.700.000 К). Уділена квота має служити на найпильніші потреби для потерпілих при повенях.

Сольногород. Нині рано помер на удар серця предсідник краю гр. Шафготт.

Відень (ТКБ). „Wiener Ztg" оголошує закон в справі увільнення добитої худоби від контумацийного податку.

Відень (ТКБ). Предсідник комісії адміністраційної реформи, бар. Шварценав, предложив цїсарєви звіт з діяльности сеї комісії в другім році єї естнованя.

Будапешт. Міністер гонведів Газаї перебуває від 5 днів incognito в Парижі. Гадає виїхав там на студії нових військових улаждєнь в Франції.

Льондон. „Temps" доносить з Йоганесбурга (в полудн. Африці), що вчера відбули ся там збори, на яких мали порішити, чи належить зачиняти загальний страйк, чи ні.

Вангенес (ТКБ). Вчера о 11. год. рано прибув тут король Гапон на кораблі „Troll", а в чверть години пізніше прибув цїсар Вільгельм. Оба монархи відіхали до пам'ятника Фрітїофа, де вголосили відповідну бесїду.

Оголошенє.

Дівоча гімназія та Інститут СС. Василян у Львові, при ул. гр. А. Потоцького 95. В розв'язку українського шкільництва слїдуючий рік зазначає ся тим, що дівоча гімназія СС. Василянок одержує осьму класу а відтак і відбуде перший іспит зрілости. Будуть се перші матуристки, що відбули науку в українській прилюдній школі. Від них має право домогати ся український загал більше, чим від інших, бо гімназія, в якій побирають науку, удержувана приватними українськими фондами. Сам будинок, де міститься гімназія та інститут, положений в найздоровішій дільниці міста, а далека від міського гамору. Прегарна будівля в українським стилю манить око а правдиво європейський комфорт у нутрі дає запорукку всякої вигоди на гігієні. Наукові салі просторі, високі, ясні. Коритарі вилужені лінолеєю, щоб і серед найбільшого руху в часі перерв не збивав ся порох. Кабінет географічно-історичний, природничий і фізикальний розпоряджують всіми науковими середниками, потрібними до поглядової науки. Українська, польська та німецька бібліотека для

учениць заосмотрена в найдобрішій творчій літературі, що мають виховувати та підносити духа молодіжи.

Фахові учительки уділяють науки французької мови, рисунків, ручних робіт та гри на фортеяні. Щоби відповісти вимогам найновішій педагогіки, естетики і гігієни приднає Заряд гімназії нову учительку для ритмічної руханки після системи проф. д-ра Емілія Jacques Daletoze-a, який отворив новий метод, щоби виобразувати ритмічно-музикальний слух та красу рухів. Школа ритмічної гімнастики в Геллену коло Дрезна оперта на сій методі здобула собі світову славу.

Та сим не вдоволи ся Заряд; знаючи, що шкільна праця абсорбує молодечі сили, зробив все, щоби ученицям дати можливість відзискати їх серед прийємної розривки. Перед будинками розтагає ся старанно удержаний город зі стежками до проходів. В городі є взірчево уладжені токи до лувки (крокету) і ситківки (тенніс) а в зємі простора совганка. Для розривки уладжена також кругольня. Зі всіх тих улаждєнь користають учениці інституту, яких спальні, робітні, ідальні та купальні мусять вдоволити і найвибагливіших. Заряд не щадить в сїм напрямі, а дає своїм інституткам все, чого домагає ся добрий смак, вигода і гігієна, пам'ятаючи на се, що беручи на вихованє молодіж, відповідає за неї перед Богом і цілим українським народом.

І є повна надія, що відповість великому і трудному завданню та, що українську дівочу гімназію та дівочий інститут поставити на такім престижі, що буде міг стати взірцем для своїх і чужих.

Всякі поясненя в справі приміщення учениць в інституті уділює Заряд Монастиря Сєстер Василянок у Львові ул. Потоцького ч. 95.

При народній школі ОО. Василян в Дрогобичі суть вільні дві учительські посади. Убігаючи ся о сю посаду кандидати мають посідати кваліфікацію народних учителів. Місячна платня 77 К. Зголошеня на адресу: *Ігуменат ОО. Василян в Дрогобичі.* 557(8)

Оповідка.

В інтернаті СС. Василянок в Яворові будуть прийняті учениці школи народної, виділової і учительської семінарії. За ціле удержанє з світлом, ошлом і правєм платить ся місячно 40 К. За науку в учительській семінарії на I. і II. роцї 12 К а III. і IV. 14 К місячно. Вступний іспит 10 К. До вступного іспиту на I. рік можуть зголошувати ся учениці з укінченою VIII. класою (IV. виділовою) з добрим або достаточним поступом та учениці з укінченою VII. класою (III. виділовою) з дуже добрим поступом. Всі інші можуть бути прийняті на курс приготавляющий, а тут за науку місячно платить ся лише 6 К. Наука у виділової школі і народній подає ся безплатно а доходячі учениці з міста платять одноразово 20 К.

Учениці, які зголошують ся до іспиту вступного до учительської семінарії, повинні предложити: 1) свідоцтво хрещеня, 2) свідоцтво шкільне з останного півроку і 3) свідоцтво лікарське, яке посвідчає, що учениця зможе сповняти обовязки учительки. До іспиту предложити належить також ручні роботи, рисунки та зшитки каліграфічні.

Шкільний рік розпочне ся торжественним Богослужєнем дня 6. вересня а вступні іспити дня 4. і 5. вересня с. р. В тих днях відбувати ся будуть також вписи.

Ігуменат СС. Василянок в Яворові.

Парохія до заміни — 120 моргів орного а 40 ліса і пасовиска а 20 злр. морг в добрій посесії, платне в гори — за прийнятємше рівнорядну — купелі в місцї, церков і будинки нові, лиш на рефлектуючі відповідає ся. — Адреса: О. П. почта Кутя коло Косова poste restante. 556(5)

Рух залізничних поїздів

обовязуючий з днем 1. мая 1913 р. після часу середно-європейского.

Замітка. Поїзди поспішні означені г р у б и м друком. Година нічні від 600 вечером до 559 рано означені підчеркнєнем чисел минутних.

Хризу до Львова

на головний дворець:

З Кракова: 222, 542, 6-220, 7-25, 8-45, 9-55, 1-10*, 1-25, 2-20, 5-30, 7-14*, 8-25, 9-40 *) в Тарнова. §) від 15/5 до 30/9 включно щоденно.
†) в Городка яг. від 1/6 до 30/9 вкл. щоденно. о) З Мостиск.
З Підволочиск: 7-15, 11-25, 147§, 21. 5-25, 10-30, 10-43†
†) З Красного. §) Від 15/5 до 30/9 вкл. щоденно.
З Черновець: 1207, 523*, 543*, 7-40, 10-28†, 1-45, 5-35, 6-31, 9-25
*) Зі Станіславова. †) З Коломиї. ‡) З Ходорова в кожний день по неділі і святах.
Зі Стрия: 7-20, 9-0, 11-40, 6-20, 11-1042§, §) Від 15/6 до 8/9 включно лишє в неділі і римо-кат. свята
Зі Самбора: 7-45, 9-55, 1-48, 8-30.
Зі Сокала: 7-05, 1-00, 7-28.
З Яворова: 8-04, 4-20.
З Підгаєць: 11-20, 10-20.
Зі Стоянова: 9-50, 6-30.

на дворець „Львів-Підзамче“:

З Підволочиск: 6-56, 11-05, 1-33*, 1-58, 5-06, 10-12, 10-31†
†) З Красного. *) Від 15/5 до 30/9 включно щоденно.
З Підгаєць: 7-26*, 10-49, 10-01, 12-00§
*) в Винник. §) в Винник лиш в суботу.
Зі Стоянова: 9-31, 6-11

на дворець „Львів-Личаків“:

З Підгаєць: 7-08*, 10-31, 3-03* 9-41, 11-43§
*) З Винник. §) З Винник в суботу.

Локальні поїзди.

на головний дворець:

З Брухович: щоденно 6-55 щоденно: від 1/5 до 30/9 7-26 від 1/6 до 31/8 8-37, 11-00, 3-41, 5-15, 9-30.
в неділі і римо-кат. свята: від 1/5 до 31/5 3-41, 9-30. від 1/6 до 31/8 1-54.
З Янова: щодня: від 16/5 до 15/9 9-11, від 1/6 до 31/8 1-25.
в неділі і римо-кат. свята: від 11/5 до 31/8 10-10.
З Любіня: в неділі і римо-кат. свята від 11/5 до 8/9 9-00.
З Винник: лишє в суботу 12-16.

Вігизу зі Львова

з головного двірця:

До Кракова: 1235, 335, 8-25, 8-32, 1-26†, 2-05§ 2-45, 3-40*, 5-50, 7-00, 7-30, 11-10
*) До Рашева. §) Від 15/5 до 30/9 включно щоденно. †) До Городка яг.
До Підволочиск: 6-08, 10-40, 2-00, 2-45§, 2-55† 8-40, 11-15.
†) До Красного. §) Від 15/5 до 30/9 включно щоденно.
До Черновець: 2-45, 6-10, 9-10, 10-08, 2-30, 3-12*, 5-52†, 7-50, 11-00.
*) До Станіславова. †) До Коломиї
*) До Ходорова в кожний день перед неділю і святами.
До Стрия: 7-25, 11-02§, 1-50, 6-50, 8-15, 11-25.
§) Від 15/6 до 8/9 вкл. лишє в неділі і римо кат. свята.
До Самбора: 6-52, 9-05, 3-50, 10-50.
До Сокала: 7-50, 2-35, 7-50, 11-35*.
*) До Рави рускої (лише в неділі).
До Яворова: 8-40, 6-31.
До Підгаєць: 5-55, 4-53.
До Стоянова: 8-05, 6-00.

з двірця „Львів-Підзамче“:

До Підволочиск: 6-23, 11-00, 2-14, 2-58*, 3-12†, 9-02, 11-33.
†) До Красного. *) Від 15/5 до 30/9 включно щодня.
До Підгаєць: 6-09, 1-34*, 5-15, 10-40§.
*) лишє до Винник. §) До Винник лишє в суботу.
До Стоянова: 8-22, 6-17.

на дворець „Львів-Личаків“:

До Підгаєць: 6-28, 1-53*, 5-36, 7-45*, 10-58§.
*) Лише до Винник. §) До Винник лишє в суботу.

з головного двірця:

До Брухович: що дня: 6-00 щоденно: від 1/5 до 30/9 4-21. від 1/6 до 31/8 7-24, 10-05 2-25, 6-15, 8-35.
в неділі і римо-кат. свята: від 1/5 до 31/5 2-25, 8-35. від 1/6 до 31/8 12-47.
До Янова: щоденно: від 16/5 до 15/9 3-08, від 1/6 до 31/8 10-15.
в неділі і римо-кат. свята: від 11/5 до 31/8 1-11.
До Любіня: в неділі і римо-кат. свята від 11/5 до 8/9 2-25